

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับ ข้อถือสิทธิ เพื่อขอจดทะเบียนสิทธิบัตร¹

พรุ่ง เกษจุพาศรีโรจน์²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับข้อถือสิทธิเพื่อขอจดทะเบียนสิทธิบัตร ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 ประกอบกับกฎกระทรวง ฉบับที่ 21 (พ.ศ. 2542) ที่ออกตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาในด้านต่างๆ ของข้อถือสิทธิ เช่น คำนิยามและขอบเขต ระยะเวลาการแก้ไขปรับปรุง เนื้อหาที่สามารถทำการแก้ไขปรับปรุง และบทกำหนดโทษต่อผู้แสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อการเปิดเผยสาระสำคัญหรือรายละเอียดการประดิษฐ์ และการใช้ถ้อยคำ สัญลักษณ์ของสิทธิบัตรเพื่อให้เกิดความสับสนหลงผิด

ข้อถือสิทธิ³ เป็นกลุ่มคำ (วลี) ที่ใช้อธิบายสิ่งประดิษฐ์ โดยต้องระบุถึงขอบเขตของสิทธิที่ประสงค์จะขอรับความคุ้มครอง ซึ่งแสดงสาระสำคัญของการประดิษฐ์และขอบเขตการสงวนสิทธิห้ามมิให้บุคคลอื่นแสวงหาประโยชน์จากการประดิษฐ์หรือการละเมิดสิทธิบัตรของผู้ทรงสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร โดยไม่ใช้ถ้อยคำที่มีความหมายคลุมเครือ หรือถ้อยคำที่เป็นทางเลือกแบบกว้าง โดยพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 17 (4) กำหนดข้อถือสิทธิโดยชัดแจ้ง เป็นรายการหนึ่ง นอกเหนือจากชื่อที่แสดงถึงการประดิษฐ์ ลักษณะและความมุ่งหมายของการประดิษฐ์ รายละเอียดการประดิษฐ์ และรายการอื่นตามที่กำหนดโดยกระทรวง ในการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรการประดิษฐ์

พบว่า ข้อถือสิทธิในการขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์ ถือว่ามีความสำคัญในการที่ผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรจะใช้พิจารณาว่าจะให้ขึ้นทะเบียนสิทธิบัตรและได้รับความคุ้มครองหรือไม่ ดังนั้นผู้ขอรับสิทธิบัตรจำเป็นต้องระบุคำนิยามรวมถึงขอบเขตของสิทธิที่ต้องการได้รับความคุ้มครอง รวมถึงแสดงสาระสำคัญและขอบเขตของการสงวนสิทธิห้ามมิให้บุคคลอื่นแสวงหาผลประโยชน์จากการละเมิดสิทธิของผู้ทรงสิทธิ ทั้งนี้การอ้างสิทธิเหนือขอบเขตที่กว้างเกินไป อาจกลายเป็นประเด็นในเรื่องของการนำมาใช้งานได้จริง (Enablement) รวมทั้งความรัดกุมและชัดแจ้ง (Clarity) ในทางตรงกันข้ามหากมีการจำกัดขอบเขตที่แคบเกินไป อาจถูกจำกัดสิทธิการใช้ในวงแคบ ทำให้ไม่คุ้มค่าในการนำสิ่งประดิษฐ์เหล่านั้นออกจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ ดังนั้น ขอบเขตของข้อถือสิทธิในคำขอรับสิทธิบัตรจึงต้องพิจารณาให้รอบคอบเพื่อให้ครอบคลุม

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่องปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับ ข้อถือสิทธิ เพื่อขอจดทะเบียนสิทธิบัตร โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คนพร จิตต์รุ่งเกียรติ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร. พันธุ์เทพ วิฑิตอนันต์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนกพร สุมนะเศรษฐกุล

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, “ข้อถือสิทธิคืออะไร” [Online], Available URL: <https://ipthailand.go.th/th/c Liam-001.html>, 2567 (มีนาคม 27).

องค์ประกอบของสิ่งประดิษฐ์ที่สามารถขอรับความคุ้มครองได้ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 5 ซึ่งประกอบด้วย ความใหม่ของการประดิษฐ์ ขั้นตอนประดิษฐ์ที่สูงขึ้นและสามารถประยุกต์ใช้ในอุตสาหกรรมได้

จากสถิติ พบว่าจำนวนการยื่นขอสิทธิบัตรต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ในช่วงระยะเวลา 10 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2556-2565⁴ ทั้งจากหน่วยงานในประเทศไทยและต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่จำนวนสิทธิบัตรที่ทางกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์รับจดให้นั้นมีค่าเฉลี่ยเพียงร้อยละ 30 ในช่วง พ.ศ. 2556-2559 ค่าเฉลี่ยมาเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 43 ในช่วง พ.ศ. 2560-2564 และตกลงเหลือเพียงร้อยละ 33 ในปี พ.ศ. 2565 สาเหตุที่ไม่ได้รับการจดสิทธิบัตรพบว่าการละทิ้งคำขอสิทธิบัตร ซึ่งมีจำนวนมากถึงร้อยละ 45⁵ อันเนื่องมาจากผู้ขอรับสิทธิบัตรเห็นด้วยกับคำสั่งแก้ไขของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรว่าคำขอสิทธิบัตรที่ยื่นมานั้นไม่ชัดเจน ไม่มีความใหม่ ไม่มีขั้นตอนประดิษฐ์ที่สูงขึ้น ผู้ขอรับสิทธิบัตรจึงต้องประสบกับปัญหาในเรื่องข้อถ้อยสิทธิโดยชัดเจนที่ยื่นขอสิทธิบัตรไปนั้น ไม่สมบูรณ์

แม้ว่าในพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 จะได้กำหนดคำนิยามและให้สามารถแก้ไขเพิ่มเติมคำขอรับสิทธิบัตรได้ แต่ยังเกิดปัญหาความไม่เข้าใจ ทำให้ผู้ยื่นขอรับจดสิทธิบัตรไม่ได้แก้ไขหรือชี้แจงกลับมาให้ผู้ตรวจสอบในการยื่นคำขอ ส่งผลทำให้การยื่นขอสิทธิบัตรนั้นไม่ได้รับอนุมัติ ผู้ศึกษาจึงเล็งเห็นว่าคำนิยามหรือการแก้ไขข้อถ้อยสิทธินั้นยังมีประเด็นปัญหาในทางกฎหมายที่ต้องศึกษา วิเคราะห์ รวบรวม โดยสรุปประเด็นปัญหาที่จะศึกษาได้ดังต่อไปนี้

ประการแรกคือ ปัญหาคำนิยาม และขอบเขตของข้อถ้อยสิทธิ โดยกฎหมายที่ใช้บังคับในเรื่องของคำนิยามและขอบเขตของข้อถ้อยสิทธิ คือ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 17 (4) นอกจากนี้ กฎกระทรวง ฉบับที่ 21 (พ.ศ. 2542) ที่ออกตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดเพิ่มเติมคำนิยามของข้อถ้อยสิทธิไว้ในหมวดที่ 1 ข้อที่ 4 ว่า “ข้อถ้อยสิทธิ ต้องระบุลักษณะของการประดิษฐ์ที่ผู้ขอรับสิทธิบัตรประสงค์จะขอความคุ้มครองโดยชัดเจน รัดกุม และสอดคล้องกับรายละเอียดการประดิษฐ์”

ดังนั้นการบัญญัติคำนิยามให้มีความรัดกุม ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยใส่ลักษณะของถ้อยคำที่ใช้ลักษณะการบรรยายหรืออธิบายสาระสำคัญการประดิษฐ์ลงในข้อถ้อยสิทธิ และวิธีการของการแยกและจัดลำดับของข้อถ้อยสิทธิ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ขอรับคุ้มครองเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในการตรวจสอบของเจ้าพนักงานผู้ตรวจสอบ รวมถึงสามารถยื่นแก้ไขเพิ่มเติมได้ถูกต้อง เพื่อให้ได้รับความคุ้มครองสิทธิบัตรการประดิษฐ์ตามที่ยื่นคำขอไป

⁴ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, สถิติทรัพย์สินทางปัญญา, [Online], Available URL: <https://www.ipthailand.go.th/th/สถิติทรัพย์สินทางปัญญา/category/สถิติคำรับสิทธิบัตร-อนุสิทธิบัตร ปี2565.html>, 2567 (พฤษภาคม 19).

⁵ สมปอง มณีรุ่ง, “การศึกษาขอบเขตของข้อถ้อยสิทธิที่มีผลต่อการรับจดสิทธิบัตร” การค้นคว้าอิสระวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2563, หน้า 2.

ประการที่สอง ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาแก้ไขปรับปรุงข้อถือสิทธิ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 มาตรา 20 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้เพียง “ให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรอาจแก้ไขเพิ่มเติมคำขอรับสิทธิบัตรได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยกฎกระทรวง แต่การแก้ไขเพิ่มเติมนั้นต้องไม่เป็นการเพิ่มเติมสาระสำคัญของการประดิษฐ์”

ทั้งนี้กฎหมายไม่ได้กำหนดเรื่องของระยะเวลาการแก้ไขข้อถือสิทธิอย่างชัดเจนว่าสามารถยื่นขอแก้ไขได้ในช่วงใด ทำให้เกิดปัญหาว่าผู้ยื่นขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรเสียโอกาสในการแก้ไขเพิ่มเติมข้อถือสิทธิที่ตนเองได้ยื่นไปก่อนหน้า อีกทั้งหากการยื่นขอสิทธิบัตรในครั้งนั้นได้ทำการแก้ไขปรับปรุงให้ทันต่อการพิจารณาของผู้ตรวจสอบแล้ว ผู้ยื่นขออาจมีสถานะเป็นผู้ทรงสิทธิบัตรที่มีสิทธิเด็ดขาด (Exclusive Rights) ได้รับความคุ้มครองสิทธิบัตรในการผลิต การใช้ผลิตภัณฑ์ ขาย มีไว้เพื่อขาย ในสิ่งประดิษฐ์ของตน

จึงเห็นว่าควรระบุระยะเวลาการปรับปรุงหรือแก้ไขข้อถือสิทธิ โดยสามารถทำได้ทั้งก่อนและหลังได้รับการจดทะเบียน และควรกำหนดนิยามคำศัพท์ที่ใช้ในการปรับปรุงแก้ไขข้อถือสิทธิทั้งก่อนและหลังได้รับการจดทะเบียน เพื่อป้องกันความสับสนหลงผิดว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงแก้ไขในช่วงใด

ประการที่สาม ปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาข้อถือสิทธิที่สามารถทำการแก้ไขปรับปรุงได้ โดยในหัวข้อนี้ไม่มีบทบัญญัติในกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับเนื้อหาที่ทำการแก้ไขปรับปรุงได้ เนื่องจากเนื้อหาของข้อถือสิทธินั้นเป็นเรื่องคุณลักษณะทางเทคนิคที่สำคัญและการแก้ปัญหาด้านเทคนิค ดังนั้นการแก้ไขโดยการระบุเนื้อหาเพิ่มเติมที่ดี หรือการตัดทอนเนื้อหาในข้อถือสิทธิที่ดี มีวัตถุประสงค์เพื่อลดข้อบกพร่องของข้อถือสิทธิที่ระบุในครั้งแรก เช่น ไม่มีความใหม่ ไม่มีขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น หรือไม่มีคุณลักษณะทางเทคนิคที่สำคัญสำหรับการแก้ปัญหาด้านเทคนิคการประดิษฐ์ที่ไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจน หรือไม่ถูกรองรับหรือสอดคล้องกับที่เปิดเผยไว้ในรายละเอียดการประดิษฐ์ การแก้ไขเพิ่มเติมนอกจากเรื่องคุณลักษณะทางเทคนิค ยังพบการแก้ไขช่วงตัวเลข เช่น ช่วงของอุณหภูมิ การเปลี่ยนประเภทของการประดิษฐ์ ความไม่สอดคล้องกันระหว่างข้อถือสิทธิหลักที่หนึ่ง และข้อถือสิทธิหลักข้ออื่น รวมถึงข้อถือสิทธิรองในบางกรณี เป็นต้น

จากเหตุผลที่กล่าวมาทำให้เกิดปัญหากับผู้ยื่นขอจดสิทธิบัตรในการที่จะหาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมกรณีต้องการแก้ไขปรับปรุงข้อถือสิทธิ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการแก้ไขว่ากำหนดข้อถือสิทธิกว้างจนเกินไป จนไม่อาจขอรับสิทธิบัตรได้ หรือกำหนดแคบจนเกินไปจนทำให้ไม่สามารถนำสิทธิบัตรไปใช้จริงให้เกิดมูลค่าในเชิงพาณิชย์ได้ และยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้ผู้ยื่นขอรับสิทธิบัตรเกิดความไม่แน่ใจ ลังเลจนทำให้ไม่ได้แก้ไขหรือชี้แจงกลับมายังผู้ตรวจสอบส่งผลให้การขอขึ้นรับสิทธิบัตรล้มเหลวไปในที่สุด

การกำหนดหลักเกณฑ์ มาตรฐานในการพิจารณาตรวจสอบสิทธิบัตร โดยกำหนดเป็นบทบัญญัติของกฎหมายจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ เพื่อให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรเกิดความเข้าใจ และสามารถทำการแก้ไขเนื้อหาของข้อถือสิทธิเพื่อเพิ่มความเป็นไปได้ในการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรให้ได้มากที่สุด

ประการที่สี่ ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษเกี่ยวกับผู้แสดงข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงาน การเปิดเผยสาระสำคัญหรือรายละเอียดการประดิษฐ์ การใช้ถ้อยคำ สัญลักษณ์ของสิทธิบัตรเพื่อให้เกิดความสับสนหลงผิด ซึ่งบทลงโทษตามกฎหมายสิทธิบัตรของไทย เป็นบทลงโทษที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไป พบว่า

ยังไม่มี ความรุนแรงพอที่จะทำให้เกิดความเกรงกลัว และไม่กล้ากระทำความผิด เนื่องจากสิทธิบัตรเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภททรัพย์สินอุตสาหกรรม ซึ่งสามารถนำไปขายหรือพัฒนาต่อ ยอดในเชิงพาณิชย์ได้ หากบทลงโทษไม่รุนแรง จะมีคนที่ตั้งใจกระทำความผิดเพื่อให้ได้รับจดสิทธิบัตรและทรัพย์สินทางปัญญาต่างๆ แล้วนำไปใส่ฟองบริษัทอื่นๆ ว่าละเมิดสิทธิบัตรของตนเองเพื่อหาประโยชน์และรายได้จากการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย โดยที่บริษัทของตนเองนั้นเพียงแค่นัดจดทะเบียนสิทธิบัตรแต่ไม่ได้ใช้สิทธิของสิทธิบัตรนั้นให้เป็นประโยชน์ในทางอุตสาหกรรมหรือทางพาณิชย์จริง ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมากในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริษัทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรมซึ่งต้องพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ ออกมาอย่างต่อเนื่อง แต่กลับโดนบริษัทที่ชิงแซงข้อความอันเป็นเท็จแก่พนักงานเจ้าพนักงานและได้ไปซึ่งสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร แล้วตามมาใส่ฟองบริษัทพัฒนาโปรแกรมว่าละเมิดสิทธิบัตรของตน จึงเห็นควรให้มีบทลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้งและเพื่อแก้ไขฟื้นฟู⁶ ที่เหมาะสมและหนักเพียงพอต่อการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย

ดังนั้น เพื่อให้ทราบถึงปัญหาทางกฎหมายที่เกิดขึ้นในการจัดเตรียมข้อถ้อยสิทธิเพื่อขอจดทะเบียนสิทธิบัตรว่ามีปัญหาใดบ้าง โดยวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีที่มีอยู่ในปัจจุบันว่าเพียงพอที่จะสามารถนำมาปรับใช้กับข้อถ้อยสิทธิในการยื่นขอจดทะเบียนสิทธิบัตรซึ่งเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่มีมูลค่าสูง ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับคำนิยาม ขอบเขตของข้อถ้อยสิทธิ ผู้ศึกษาเห็นว่า การไม่ได้ระบุคำนิยาม ขอบเขตหรือองค์ประกอบของข้อถ้อยสิทธิไว้ ทำให้เกิดประเด็นปัญหา เช่น การเขียนข้อถ้อยสิทธิควรเขียนในลักษณะใด ต้องสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับรายละเอียดการประดิษฐ์หรือไม่ จำเป็นต้องมีทั้งข้อถ้อยสิทธิหลักและข้อถ้อยสิทธิรอง⁷ หรือไม่ ซึ่งมีผลต่อการพิจารณาว่าสิ่งประดิษฐ์นั้นมีความใหม่ มีขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นองค์ประกอบของสิ่งประดิษฐ์ที่ยื่นขอรับสิทธิบัตรได้ ดังนั้นควรเพิ่มบทบัญญัติคำนิยามของข้อถ้อยสิทธิ โดยให้แก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

เดิม มาตรา 17 (4) ที่กำหนดให้ข้อถ้อยสิทธิโดยชัดแจ้ง เป็นรายการหนึ่งที่ต้องใช้เพื่อยื่นขอรับสิทธิบัตรเพียงเท่านั้น

ขอเสนอแนะให้เพิ่มเติมเป็น “มาตรา 17/1 ข้อถ้อยสิทธิที่ระบุในมาตรา 17 (4) ต้องระบุข้อถ้อยสิทธิเดียวหรือหลายข้อ ซึ่งแต่ละข้อถ้อยสิทธิต้องเชื่อมโยงกับการประดิษฐ์ที่ยื่นขอสิทธิบัตรโดยข้อถ้อยสิทธิหลักข้อหนึ่งอาจจะมีเนื้อหาการประดิษฐ์เดียวกันกับข้อถ้อยสิทธิรองอีกข้อหนึ่ง มาตรา 17/2 ข้อถ้อยสิทธิที่กล่าวอ้างในมาตรา 17/1 ต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1) ต้องอธิบายรายละเอียดของการประดิษฐ์ที่ยื่นขอมา 2) การ

⁶ สหชน รัตนไพจิตร, “ความประสงค์ของการลงโทษทางอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา” (2527) วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า 46-47.

⁷ นันทน อินทนนท์, Introduction to Patent Law, เอกสารใช้สอนวิชากฎหมายสิทธิบัตรชั้นสูง LAW6703 นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2566.

ประดิษฐ์ต้องมีเนื้อหารายละเอียดที่ชัดเจน 3) ข้อถ้อยสิทธิในแต่ละข้อต้องชัดเจน และ 4) ต้องเขียนให้ถูกต้องตามคู่มือการตรวจสอบสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตรของกรมทรัพย์สินทางปัญญา”

2. ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาการแก้ไขข้อถ้อยสิทธิ ผู้ศึกษาเห็นว่า การกำหนดให้แก้ไขเพิ่มเติมคำขอรับสิทธิบัตรตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยกฎกระทรวง โดยในกฎกระทรวงกำหนดให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรที่ต้องการแก้ไขเพิ่มเติมคำขอรับสิทธิบัตรโดยไม่เป็นการเพิ่มเติมสาระสำคัญของการประดิษฐ์ให้ขอก่อนวันประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตร โดยการกำหนดในลักษณะนี้เกิดปัญหาทำให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรไม่ทราบระยะเวลาที่แน่นอนว่าจะต้องยื่นขอแก้ไขเมื่อไหร่ อีกทั้งระยะเวลาขึ้นอยู่การแจ้งผลการตรวจสอบเบื้องต้นและวันที่ประกาศโฆษณาจากเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้หากต้องการยื่นขอแก้ไขหลังประกาศโฆษณาไปแล้ว สามารถทำได้หรือไม่ ในช่วงเวลาใด เพราะหากไม่กำหนดระยะเวลาไว้โดยชัดเจน เพื่อให้สามารถจัดเตรียมการแก้ไขได้ทันอาจส่งผลให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรถูกปฏิเสธการให้ความคุ้มครอง จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

เดิม มาตรา 20 กำหนดไว้เพียง “ผู้ขอรับสิทธิบัตรอาจแก้ไขเพิ่มเติมคำขอรับสิทธิบัตรได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยกฎกระทรวง แต่การแก้ไขเพิ่มเติมนั้นต้องไม่เป็นการเพิ่มเติมสาระสำคัญของการประดิษฐ์”

ขอเสนอแนะให้เพิ่มเติม ดังนี้

มาตรา 20 (1) “ผู้ขอขึ้นรับสิทธิบัตรอาจขอแก้ไขรายละเอียดการประดิษฐ์ ข้อถ้อยสิทธิและรูปเขียนที่ยื่นขอสิทธิบัตรได้ก่อนที่จะได้รับคำพิจารณาของเจ้าพนักงานตรวจสอบ แม้ว่าในภายหลังจะได้รับสิทธิบัตรหรือไม่ก็ตาม มาตรา 20 (2) การแก้ไขข้อถ้อยสิทธิ รายละเอียดการประดิษฐ์หรือรูปเขียนต้องแก้ไขให้แล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนดในการยื่นครั้งแรก มาตรา 20 (3) การแก้ไขรายละเอียดการประดิษฐ์ ข้อถ้อยสิทธิ และรูปเขียน ให้แก้ไขให้แล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนดในมาตราที่เกี่ยวข้อง มาตรา 20 (4) ผู้ยื่นขอรับสิทธิบัตรสามารถยื่นขอคัดค้านและแก้ไขภายหลัง จากถูกปฏิเสธการให้สิทธิบัตรจากผู้ตรวจสอบ และมาตรา 20 (5) การยื่นขอแก้ไขสามารถทำได้ แม้ในกรณีที่สิทธิบัตรหรือการยื่นขอรับสิทธิบัตรนั้นอยู่ระหว่างการพิจารณาว่าจะถูกเพิกถอนหรือไม่ และการยื่นขอแก้ไขทำได้แม้สิทธิบัตรจะหมดอายุไปแล้ว”

3. ปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาในข้อถ้อยสิทธิที่สามารถทำการแก้ไขได้ ผู้ศึกษาเห็นว่า เนื้อหาที่ทำการแก้ไขของข้อถ้อยสิทธินั้น ส่งผลให้ได้รับความคุ้มครองหรือไม่ได้รับความคุ้มครองสิทธิบัตร หากกำหนดในบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับเนื้อหาที่แก้ไขได้ไว้โดยชัดเจน จะทำให้การใช้ดุลพินิจของศาลในการพิพากษาคดีน้อยลง เพราะหากกำหนดไว้เพียง “การแก้ไขเพิ่มเติมนั้นต้องไม่เป็นการเพิ่มเติมสาระสำคัญของการประดิษฐ์” การใช้ดุลพินิจว่าเป็นการเพิ่มเติมสาระสำคัญหรือไม่นั้น กลายเป็นเรื่องที่จำเป็น

เดิม มาตรา 20 กำหนดไว้เพียง “ผู้ขอรับสิทธิบัตรอาจแก้ไขเพิ่มเติมคำขอรับสิทธิบัตร ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดโดยกฎกระทรวง แต่การแก้ไขเพิ่มเติมนั้นต้องไม่เป็นการเพิ่มเติมสาระสำคัญของการประดิษฐ์”

ขอเสนอแนะให้เพิ่มเติม ดังนี้

มาตรา 20 (6) “การแก้ไข ตาม (2)-(5) นั้นกำหนดให้แก้ไขได้เพียง 1) ข้อจำกัดของข้อถือสิทธิ 2) การแก้ไขความผิดพลาดในรายละเอียดการประดิษฐ์ เช่น การแปลผิด และ 3) การอธิบายจุดที่คลุมเครือในรายละเอียดการประดิษฐ์ มาตรา 20 (7) การแก้ไขตาม (2)-(5) ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขข้อถือสิทธิ รายละเอียดการประดิษฐ์หรือรูปเขียน ต้องแก้ไขให้แล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนดในการยื่นครั้งแรก มาตรา 20 (8) การแก้ไขตาม (2)-(5) ต้องอยู่ในขอบเขตขององค์ประกอบที่ถูกเปิดเผยในรายละเอียดขอบเขตของข้อถือสิทธิ และรูปเขียนที่ยื่นขอรับสิทธิบัตรครั้งแรก และมาตรา 20 (9) ต้องไม่ขยายหรือเปลี่ยนแปลงขอบเขตข้อถือสิทธิเดิม”

4. ปัญหาในการกำหนดบทลงโทษที่รุนแรงเหมาะสม ผู้ศึกษาเห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบฐานความผิดเดียวกันกับบทกำหนดโทษของประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น พบว่าบทกำหนดโทษของไทย โดยเฉพาะการกำหนดค่าปรับอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ เนื่องจากความคุ้มครองสิทธิบัตรถือเป็นทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม ที่สามารถนำไปขายหรือพัฒนาต่อยอดในเชิงพาณิชย์ซึ่งมีมูลค่ามหาศาล จึงเห็นควรให้แก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

เดิม มาตรา 81 กำหนดว่า “เจ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการขอรับสิทธิบัตรหรือนุคคลใดรวมทั้งผู้ขอรับสิทธิบัตรเปิดเผยสาระสำคัญหรือรายละเอียดการประดิษฐ์ ทั้งๆที่อธิบดีมีอำนาจสั่งให้ปกปิดเพราะต้องรักษาไว้เป็นความลับเพื่อประโยชน์แก่ความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสองแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

ขอเสนอให้ตัดคำว่า “หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท” ออก และเพิ่มเติมเป็น “หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

เดิม มาตรา 84 กำหนดว่า “บุคคลใดฝ่าฝืนมาตรา 75 (ห้ามใช้คำว่า “สิทธิบัตรไทย/สัญญาบัตร” ลงบนภาชนะบรรจุหีบห่อ ผลิตภัณฑ์ หรือการโฆษณา) หรือมาตรา 76 (ห้ามใช้คำว่า “รอรับสิทธิบัตร” บนภาชนะบรรจุหีบห่อ ผลิตภัณฑ์หรือการโฆษณา) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ขอเสนอให้ตัดคำว่า “หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท” ออก และเพิ่มเติมเป็น “หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ”

เดิม มาตรา 87 กำหนดว่า “บุคคลใดยื่นขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ หรืออนุสิทธิบัตร โดยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จแก่พนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อให้ได้ไปซึ่งสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตร ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ขอเสนอให้ตัดคำว่า “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าพันบาท” ออก และเพิ่มเติมเป็น “ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปีหรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

เอกสารอ้างอิง

กรมทรัพย์สินทางปัญญา. สถิติทรัพย์สินทางปัญญา. [Online]. Available URL:

<https://www.ipthailand.go.th/th/สถิติทรัพย์สินทางปัญญา/category/สถิติคำรับสิทธิบัตร-อนุสิทธิบัตร ปี2565.html> (พฤษภาคม, 2567).

กรมทรัพย์สินทางปัญญา. ข้อถือสิทธิคืออะไร. [Online]. Available URL:

<https://ipthailand.go.th/th/ciam-001.html>, (16 Apr 2563), (มีนาคม, 2567).

นันทน อินทนน. Introduction to Patent Law. เอกสารใช้สอนวิชากฎหมายสิทธิบัตรชั้นสูง LAW6703 นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2566.

สมปอง มณีรุ่ง. “การศึกษาขอบเขตของข้อถือสิทธิที่มีผลต่อการรับจดสิทธิบัตร” การค้นคว้าอิสระ วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2563.

สหรณ รัตนไพจิตร. “ความประสงค์ของการลงโทษทางอาญา: ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมาย ลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527.